ఎవరు బాధ్యులు?

ఇది కథ కాదు. కల్పన అంతకంటే కాదు. జీవితం. ఒకొక్కసారి జీవితం కథకంటే, కల్పన కంటేకూడా చాలా చిత్రంగా ఉంటుంది. అసలు ఈ సృష్టి క్రమమే చాలా చిత్రమయిందేమో! ఎక్కడో జన్మించిన మానవుడు ఎక్కడెక్కడో తిరుగుతాడు. అతని జీవిత మార్గంలో ఎందరెందరో ఎదురుపడతారు. కొందరు తొలగి వెళ్ళిపోతారు. కొందరు ఓ క్షణకాలంపాటు ఆగి ముందుకు సాగిపోతారు. చాలా తక్కువమంది ఎక్కువసేపు ఆగి అతని హృదయ కవాటంనుంచి లోపలకు ఒక్కసారి తొంగిచూసి వెళ్ళిపోతారు. ఇందులోని ఏ ఒక్కరి ప్రవేశంవల్ల అతని జీవితంలో గాలి దుమారం లేవదు. హృదయంలో అగ్ని పర్వతాలు బద్దలు కావు. కళ్ళనుంచి లావా ప్రవహించదు. కాని ఊహించని విధంగా ఏదో ఒకనాడు, ఎక్కడో ఒకచోట, ఓ వ్యక్తి అతని జీవితంలో తుఫానును వెంటబెట్టుకొని ప్రవేశించి తీరుతుంది. ఒకర్ని చూసి ఒకరు ఉలిక్కిపడతారు. ఒకర్నొకరు మరోసారి వెనక్కు తిరిగి చూసుకుంటారు. మళ్ళీ మళ్ళీ చూస్తారు. ఒకర్నొకరు గుర్తించుకున్నట్లు చిరునవ్వు నవ్వుకుంటారు. అప్పుడు వారికి సృష్టిలోని ప్రతి వస్తువులోనూ ఇంద్రధనుస్సు రంగులే కనిపిస్తాయి. సంఘం, సభ్యత, సంస్కృతి, మర్యాదలు, అంతస్థులు-ఇవేవీ వారి మధ్య అడ్డు నిలవలేవు.

ఇలా ఎందుకు జరుగుతుందో? ఉన్నతోన్నతమైన విజ్ఞాన శిఖరాలమీద నిల్చొని ఈనాటి మానవుడు సృష్టి రహస్యాన్నే తెలుసుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఒకనాడు దేవతలని భ్రమించి పూజించిన సూర్యచంద్రుల అంతు తెలుసుకొంటున్నాడు. చంద్రమండలానికి ప్రయాణం సాగిస్తున్నాడు. ఆగిపోయిన గుండెను మళ్ళీ ఆడించే శక్తిని కూడా పొందుతున్నాడు. కాని ఆ గుండెల్లో దాగివున్న మమతల, మమకారాలమీద మడతల్ని విప్పగలుగుతాడా ఏనాటికైనా? ఒక వ్యక్తి ప్రవేశం మరో వ్యక్తి జీవితంలో గాలి దుమారాన్ని ఎందుకు లేవదీస్తుందో తెలుసుకోగలడా? ఒక వ్యక్తి పాదాల చప్పుడు మరో వ్యక్తి హృదయ తంత్రులను ఎందుకు మీటుతుందో ఏనాటికైనా మానవుడు తెలుసుకోగలడా?

తాండవ నది నిండుగా ప్రవహిస్తోంది. అంతకుముందే వర్షం కురవటం ఆగిపోయిందేమో వాతావరణంలో చల్లదనం, ప్రశాంతత మిళితమైంది. రకరకాల క్రిమికీటకాలు చిత్ర విచిత్ర ధ్వనులు చేస్తున్నాయి. ఆకాశంలో మేఘాలు కమ్ముతూనే వున్నాయి. ఊరికి కొంచెం దూరంగా నదికి వంద గజాలలో వున్న నిట్టాడి గుడిసెలోని దీపపు గుడ్డి వెలుగు ఆ ఇంటిచుట్టూ గోడలకు బదులుగావున్న తడికెల రంధ్రాలనుంచి బయటకు రావటానికి ప్రయత్నిస్తోంది.

ఆ గుడిసె వాకిలి (తడికె) కొద్దిగా తెరచుకొంది. ఒక్కసారిగా చల్లగాలి రివ్వున

లోపలకు దూసుకువచ్చింది. కోడిగుడ్డు లాంతరు దీపం రెపరెపలాడింది. వెంటనే తడిక మూసి ఆమె యాంత్రికంగా నులకమంచం పట్టెమీద కూర్చుంటూ అతని ముఖంలోకి చూసింది.

ఇంకా తెల్లవారటానికి చాలా సమయం వుంది.

"భగవంతుడా! ఎలాగయినా ఈ రాత్రి గట్టెక్కించు" అంటూ చేతులతో మొక్కింది, మనసులోని భగవంతునికి.

కుక్కి మంచంలోని ఆ పొడుగాటి అస్తిపంజరంలా వున్న ఆకారాన్ని చూస్తే అది ఒకప్పుడు ఆకర్షణీయమైన భారీ విగ్రహమేననిపిస్తుంది.

ఆ ఆస్తిపంజరం కళ్ళు చిన్నగా విప్పుకుంటున్నాయి. నిర్జీవమైన ఆమె గాజు కళ్ళలో లీలగా కాంతిరేఖ కదిలింది. అతని పైనుంచి కుడిచేతిని మంచం పట్టెమీదవేసి అతని ముఖంమీదకు వంగి కళ్ళల్లోకి చూసింది.

ఎంతోకాలంగా ఆముదపు దీపపు వత్తిలా కొడికట్టుకొనిపోయిన అతని కళ్ళజ్యోతి ఒక్కసారిగా వెలిగింది. ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు పరీక్షగా. నీళ్ళుకూడా ఏనాడో ఇంకిపోయిన ఆ కళ్ళు కొంచెంగా చెమ్మగిల్లటం ఆమెకు కనిపించింది, అతడు ఏదో మాట్లాట్టానికి ప్రయత్నించాడు. కాని మాట్లాడలేకపోతున్నాడు. ఏనాడో పడిపోయిన నాలుక నిర్దయగా అతని కోరికను నిరాకరించింది. చేత్తో సైగ చెయ్యాలని ప్రయత్నించాడు. ఆరు నెలలక్రితం పడిపోయిన అతని చేతులు కదలలేదు. ఇక తనకు మిగిలింది మరోక్షణంలో శాశ్వతంగా మూతలు పడిపోబోతున్న ఆ కళ్ళు మాత్రమే; ఆ కళ్ళతోనే ఆమెకు ఏదో చెప్పాడు. గత ఆరు మాసాలుగా అతమ ఆమెతో మాట్లాడుతున్నది ఆ కళ్ళతోనే. మాటలురాని పసిబిడ్డకు ఎప్పుడు ఏం కావాలో, ఎందుకు ఏడుస్తుందో తల్లికొక్కదానికే అర్థం అవుతుంది. అలాగే అతనికి ఏం కావాలో, ఏం చెప్పదలచుకున్నాడో, ఆమె అతని కళ్ళతోనే చదవటం నేర్చుకున్నది. "బాధపడకండి, మీరు నాకు చేసిన అన్యాయం ఏమీ లేదు. జీవితంలో ఇంకా ఏమేమి చూపించదలచుకున్నాడో భగవంతుడు నాకు" అన్నది ఆమె, అతని చెమ్మగిలిన కళ్ళను పమిట చెంగుతో ఒత్తుతూ.

"దివా! నా దివా!" గట్టిగా అరిచాననుకున్నాడు. కాని అవి శబ్దరూపంలో బయటకు రాలేదు. చివరిసారిగా ఆమె తలను నిమరాలనుకున్నాడు. గుండెలకు గట్టిగా హత్తుకోవాలనుకున్నాడు. కాని శరీరంలోని ఏ భాగంకూడా అతని స్వాధీనంలో లేదు.

ఆమె అతని కోరికను అర్థం చేసుకుంది. అతని గుండెలమీదకు వరిగిపోయింది.

మూడు రోజులుగా నిద్రాహారాలు లేక అలసిపోయిన ఆమె శరీరానికీ మనస్సుకూ ఏదో శాంతి లభించినట్లనిపించింది. తిరణాల్లో తప్పిపోయి ఏడ్చి ఏడ్చి అలసిపోయివున్న పిల్లవాడు, మళ్ళీ తల్లి కనిపించి ఆమె ఒడిలోకి తీసుకోగానే నిశ్చింతగా నిద్రపోయినట్లు ఆమె అతని ఎముకల గూడులాంటి గుండెలమీద వాలగానే నిద్రపోయింది.

✿ ✿ ✿

చావు బ్రతుకుల మధ్య పోరాడుతున్న అతను గతంలోకి జారిపోయాడు: ముప్ఫయ్ సంవత్సరాల క్రితం తను ఆమెను ఈ ఊరు తీసికొనివచ్చినరోజు ఇలాగే ఆమె తన గుండెల్లో తల దాచుకొని ఏడ్చి ఏడ్చి నిద్రపోయింది.

ముప్ఫయ్ సంవత్సరాలనాడు పాతికేళ్ళు నిండని కొండయ్య బ్రతుకు తెరువును

వెతుక్కుంటూ బయలుదేరాడు.

తూర్పుగోదావరి, విశాఖపట్నం జిల్లాలకు హద్దులను ఏర్పరస్తూ తాండవ నది ప్రవహిస్తుంది. వంతెనకు ఈవలివైపు తుని, ఆవలివైపు పాయకరావుపేట. చూట్టానికి తమాషాగా ఉంటుంది. వందగజాల దూరంలో రెండు వేరు వేరు జిల్లాలకు సంబంధించిన వేరువేరు గ్రామాలు.

పాయకరావుపేట నేతపనికి ప్రసిద్ధికెక్కిన చిన్న పల్లెటూరు. అక్కడ ఎక్కువమందికి జీవనోపాధి నేత పనిగానే ఉంటుంది.

కొండయ్య పాయకరావుపేట దేవాంగుల వంశంలో జన్మించినాడు. అతడు జన్మించినప్పుడు ఏ గొప్ప సంఘటనా జరగలేదు. కనీసం ఆకాశంనుంచి ఓ చిన్న చుక్కయినా రాలలేదు.

కొండయ్య పదేళ్ళు నిండీ నిండకుండానే తల్లిదండ్రులకు దూరం అయ్యాడు. మేనమామ దగ్గిర పెరిగాడు. అతను నేతపనిలో మంచి ప్రావీణ్యతను సంపాదించాడు. కొండయ్య నేసిన చీరలకు ప్రత్యేకమైన గిరాకీ ఉండేది.

ఆరడుగుల ఎత్తు. భారీ విగ్రహం. చామనఛాయ. కోరమీసం, అందమైనవాడనీ, బుద్ధిమంతుడనీ అందరూ చెప్పుకునేవారు. రంగయ్య ఆ వూళ్ళోకల్లా మోతుబరి వ్యాపారి. అతనికింద ఇరవైపైగా మగ్గాలు పనిచేసేవి. కొండయ్య పనితనం గురించి విన్న రంగయ్య అతన్ని పిలిపించి తన దగ్గర ఉద్యోగం ఇచ్చాడు, నెలకు ముప్ఫయ్ రూపాయల జీతం.

దారిద్ర్యంతో, గంపెడు పిల్లలతో బాధపడుతున్న కొండయ్య మామకు కొండంత సంతోషం కలిగింది. కొండయ్య మామకూడా ఎంతో కాలంగా రంగయ్య దగ్గరే పని చేస్తున్నాడు. కాని అతని జీతం పెరిగి పెరిగి ఇరవైలో ఆగిపోయింది. ఒకవైపు దారిద్ర్యంతో బాధపడుతూ కూడా కొండయ్యను కొండయ్య మామా, అత్త పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేశారు. కొండయ్యకు అత్తా మామలంటే ఎంతో అభిమానం.

రంగయ్య ఆస్తికంతా వారసురాలు ఒకే కూతురు. ఆ కూతుర్ని యోగుణ్ణిచూసి ఇచ్చి ఇల్లరికం తెచ్చుకోవాలని రంగయ్య కోరిక. కొండయ్యను చూసిన రంగయ్యకు ఇంతకంటే యోగ్యుడు ఇంకెవరు దొరుకుతాడు అనుకున్నాడు.

ఒకనాడు రంగయ్య, కొండయ్య మామను పిలిచి తన అభిప్రాయాన్ని వెల్లడించాడు. కొండయ్య అదృష్టానికి అతని మామ ఉబ్బితబ్బిబ్బయాడు. ఆ విషయం విన్న కొండయ్య గుండెలు లయ తప్పలేదు. అతడు ఎలాటి ఉద్రేకాలకు గురి కాలేదు.

ఆ రాత్రి కొండయ్యకు ఆకస్మాత్తుగా మెలకువ వచ్చింది. అత్తా, మామా ఏదో విషయంమీద ఘర్షణ పడడం విన్నాడు.

"తల్లీ తండ్రీ లేనివాడు. వాడికి అంత అదృష్టం పట్టబోతుంటే సంతోషించక ఏడుస్తావేంటే?"

"వాణ్ణి ఇంతవాణ్ణి చేసింది ఎవరు? ఇంట్లో ఎదిగి కూర్చున్న ఆడపిల్లను పెట్టుకొని వాడికి ఎవర్నో ఇచ్చి పెళ్ళి చేస్తానంటావు. నీకేమైనా మతిపోయిందా ఏంటి?"

"చక్కని చుక్కతోపాటు బోలెడంత ఆస్తివస్తుందంటే వద్దని వాడికి ఈ అనాకారిని గుదిబండలా తగిలించమంటావా?"

"నీ కూతుర్ని నువ్వే అంత చులకనగా మాట్లాడితే పరాయివాళ్ళెవరు చేసుకుంటారు?

వాడు ఈ ఇంటికి వచ్చిన రోజే నాకు అల్లుడు వచ్చాడని మురిసిపోయాను.” దుఃఖంలో ఆమె గొంతు పెగలలేదు.

“అందుకని...”

“అందుకని నేనే మంగూను చేసుకుంటాను మామయ్యా!” మామ మాటలకు మధ్యలోనే అడ్డుపడుతూ అన్నాడు, అప్పుడే అక్కడకు వచ్చిన కొండయ్య.

ఇద్దరూ ఉలిక్కిపడ్డారు. అత్తముఖం ఆనందంతో వెలిగిపోయింది. మామ కళ్ళల్లో నీరు తిరిగింది. అతడు కొండయ్యను కౌగలించుకున్నాడు.

✿ ✿ ✿

కొండయ్య పెళ్ళి మంగమ్మతో జరిగిపోయింది. ఊళ్ళో అంతా కొండయ్యను పిచ్చివాడన్నారు. లక్ష్మీదేవిని కాలదన్నిన దరిద్రుడన్నారు కొందరు.

పెళ్ళయిన మరుసటి నెలలోనే కొండయ్యకూ అతని మామకూ కూడా ఉద్యోగాలూ ఊడాయి.

మళ్ళీ ఇంట్లో దరిద్రదేవత ప్రవేశించింది. ఆమె ఎక్కడుంటే అక్కడే శాంతి లోపిస్తుందని వేరే చెప్పనక్కరలేదు. మానవునికి కనీస అవసరాలు తీరుతున్నంతవరకే ఈ మనసులూ మమకారాలూ పనిచేస్తాయి. మంగూకు అనాకారితనంతోపాటు నోటి దురుసుతనంకూడా. కొండయ్యకు భార్య అంటే రక్తి ఏనాడూ లేకపోగా విరక్తి పెరగసాగింది.

కొండయ్య పెళ్లి అయి సంవత్సరం తిరక్కుండానే ఆ ఇంట్లో ఇంకో ప్రాణి ‘నాకూ నోరుంది’ అంటూ ఏడుస్తూ ప్రవేశించింది. కొండయ్యకు కొడుకుపుట్టిన సంతోషం ఏమీ కలగలేదు. కొండయ్యకే కాదు– ఆ ఇంట్లో ఎవరికీ ఎలాటి సంతోషం కలుగలేదు. మంగూ అయితే వాడు ఏడ్చినప్పుడల్లా సూటీ పోటీ మాటలనేది.

కొండయ్య ఆ ఇంట్లో అందరి దృష్టిలో అప్రయోజకుడయాడు. అంత అభిమానించే మామకుకూడా విసుగు ప్రారంభం అయింది. ఏం చేస్తాడు, ఆకలిగొన్న మానవుడు ఎండుపుల్లలా మండక!

ఒకరోజు భార్యతో ఘర్షణపడి బయటకు వెళ్ళిపోయిన కొండయ్య తిరిగి రాలేదు.

ఉత్తరదేశంలో ఇంకా నేతపనికి, ముఖ్యంగా జరీపనికి చాలా మదింపు ఉన్నదని విన్న కొండయ్య అష్టకష్టాలు పడి లఖ్నోపట్నం చేరుకున్నాడు. కొండయ్య పనితనం పరీక్షించి లఖ్నోకెల్లా పెద్ద వ్యాపారస్తుడయిన మదన్‌లాల్ తన కంపెనీలో చేర్చుకున్నాడు. జరీ పనితనంలో పేరు మోసిన మదన్‌లాల్ కంపెనీకి దూర దూర ప్రాంతాలనుంచి ఆర్డర్లు వచ్చేవి. కొండయ్య నేసిన జరీ చీరలు ఆ ప్రాంతాల్లో కొత్త నమూనాలుగా అందర్నీ ఆకర్షించాయి. నెలకు వంద రూపాయల జీతంమీద ఉద్యోగంలో చేరాడు. నెల నెలా ఇంటికి మామపేర ఏభయ్ రూపాయలు పంపేవాడు.

కొండయ్యకు ఆ ప్రాంతపు భాషరాక కొంతకాలం బాధపడ్డాడు. కాని త్వరలో మాట్లాడటం నేర్చుకున్నాడు. హోటల్లో తిని ఆ కంపెనీలోనే ఒక గదిలో ఉండేవాడు. అక్కడ అతన్ని అన్నిటికంటే ఆకర్షించిందీ, ఆశ్చర్యపరచిందీ అక్కడి స్త్రీల ఘోషాపద్ధతి. బజార్లో ఎక్కడా ఆడవాళ్ళు కనిపించేవారు కాదు. అంత కనిపించినా పైనుంచి కిందకు బురఖాలోవున్న ముస్లిం స్త్రీలో, గుండెలవరకూ ముసుగు వేసుకొన్న హిందూ స్త్రీలో కనిపించేవారు.

భారత స్త్రీ అసలైన బానిసరూపం చూడాలంటే ఉత్తరదేశంలోనే చూడాలను కొనేవాడు కొండయ్య. అతన్ని అక్కడ అందరూ మద్రాసీ అని పరదేశీ అనీ పిల్చేవారు. ఉత్తరాదిన దక్షిణాదినుంచి ఎవరు వెళ్ళినా మద్రాసీ అనే అంటారు.

మదన్‌లాల్ ఆగర్భ శ్రీమంతుడు. అతని తండ్రీ తాతా వడ్డీ వ్యాపారం చేసేవారు. అతడు వడ్డీ వ్యాపారంతోపాటు బట్టలకు జరీ పనితనం చేయించే వ్యాపారంకూడా మొదలుపెట్టాడు. అందులో మంచి డబ్బు సంపాదించాడు. అతనికి నలుగురు కొడుకులు. కడసారిది ఆడపిల్ల. ఆడపిల్లకు ఐదు సంవత్సరాలు నిండకుండానే తల్లి చనిపోయింది. పిల్లలకోసం అతను మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోలేదు. ఆ పిల్లంటే తండ్రికీ, అన్నలకూకూడా అపురూపం.

ఆ తండ్రి కూతురుకు పేరు పెట్టటానికి ఎందరి పండితుల్నో పరామర్శించాడు. చివరకు 'దివా' అని నామకరణం చేశాడు. తన కూతురు జీవితాంతం పగటి వెలుగుతోనే గడిచిపోవాలని ఆ తండ్రి ఆశ. ఆ ఇంట్లో ఆ పిల్ల మాటకు ఎదురాడే ధైర్యం ఎవరికీ లేదు. పదహారు సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చినా కష్టం అని దేన్ని అంటారో ఆమెకు తెలియదు.

ఆరోజు తివాచీమీద కూర్చొని కాశీ మజిలీకథలు చదువుకుంటోంది. ఆమె పెద్దవదినా, మూడోవదినా వచ్చి పక్కన కూర్చున్నారు. దివా పుస్తకంలోనుంచి కళ్ళు ఎత్తి వదినలవైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది.

"విన్నావా దివా! మన కంపెనీలో ఒక పరదేశీ పనిచేస్తున్నాడట. చంచల చెప్పేంతవరకూ మనకు తెలియదు. అతను చీరలకు బలేగా జరీ పువ్వులు కుడతాడట" అన్నది పెద్దవదిన.

"పరదేశీయా? నిజంగానే?" అంది దివా తన పెద్ద పెద్ద కళ్ళను ఆశ్చర్యంతో ఇంకొంచెం పెద్దవిచేస్తూ.

"నిజం దివా! మరి నీకు అతన్ని చూడాలని లేదూ?" అడిగింది మూడో వదిన.

"ఉంది! నాకు పరదేశీలంటే బలే ఇష్టం. సినిమాలో తప్ప ఎప్పుడూ చూళ్ళేదు" అంది దివా కుతూహలంతో.

"పరదేశిని మనింటికి తీసుకురమ్మని నాన్నగారితో చెప్పు."

"నాన్నగారితోనా? అమ్మో!"

"ఏం? మనం మాత్రం జరీపువ్వులు కుట్టించుకోవద్దా?" అంటూ గబుక్కున తలమీదనున్న ముసుగును ముఖం మీదకు లాక్కొని లేచింది పెద్దవదిన. ఆమెతోపాటు చిన్నవదినా అలాగే చేసింది. ఇద్దరూ త్వరత్వరగా లోపలకు వెళ్ళిపోయారు.

మదన్‌లాల్ మధ్యాహ్నం భోజనానికి వచ్చాడు. వస్తూనే కూతురు పక్కన కూర్చొని తల నిమురుతూ 'ఏం చేస్తున్నావమ్మా?' అన్నాడు ఆప్యాయంగా.

'నాన్నా? మరే'– ఆగిపోయింది సందేహంగా.

"చెప్పమ్మా, ఏం కావాలి?" అన్నాడు మదన్‌లాల్.

"మన కంపెనీలో పనిచేస్తున్న పరదేశిని మనింటికి తీసుకురా నాన్నా!"

మదన్‌లాల్ ఉలిక్కిపడి కూతురివైపు చూశాడు. "వదినెలు, నేనూ, మాకు కావాల్సిన జరీ పువ్వులు చెప్పి నేయించుకుంటాం" అంది దివా గారం చేస్తున్నట్లు.

మదన్‌లాల్ చిరునవ్వుతో "అలాగేనమ్మా! నీకు త్వరలో పెళ్ళికూడా చెయ్యాలను కుంటున్నాను. కావాల్సిన బట్టలు నేయించుకో" అన్నాడు.

దివా ఆనందంతో ఆ వార్తను వదినలకు అందించటానికి లోపలకు పరుగెత్తింది.

పరదేశి కాబట్టి తన ఇంట్లోవాళ్ళు అతని ఎదటపడ్డా ఫర్వాలేదనుకున్నాడు మదన్‌లాల్.

✿ ✿ ✿

ఆ రాత్రంతా దివాకు నిద్రరాలేదు. పరదేశి రూపాన్ని రకరకాలుగా ఊహించుకో సాగింది. పరదేశి రాజకుమారుల్ని రాజకుమార్తెలు ప్రేమిస్తారు. పరదేశి సినిమాలో కూడా అతను కుర్షీద్‌ను ప్రేమిస్తాడు. ఎంచక్కగా ప్రేమించుకోవచ్చునో! ఈ పరదేశీ తప్పక తనను ప్రేమిస్తాడు, అమ్మబాబోయ్! నాన్నకు తెలిస్తే ఇంకేమయినా వుంటుందా? తెలిస్తే మాత్రం ఏమవుతుందేం? ప్రేమించినవాళ్ళు భయపడకూడదుగా? దివా బుర్రలో కాశీమజిలీ కథల్లో రాజకుమారులూ రాజకుమార్తెలూ, లైలా మజును, హిర్ రాంఝా, శిరీన్ ఫరహాదులూ గిర్రున తిరగసాగారు.

రోజూ ఏడు గంటలయినా ఎవరైనా వచ్చి లేపితేనే గాని నిద్రలేవంది ఆ రోజు ఏడుగంటలకల్లా స్నానంచేసి ముస్తాబయింది.

"ఇంత అందం, అలంకారం ఆ పరదేశీ కోసమే!" అంటూ ఆటలు పట్టించారు వదినెలు. దివా బంగారు బుగ్గల్లో గులాబీలు విచ్చుకున్నాయి సిగ్గుతో.

ఆ క్షణం రానేవచ్చింది. పెద్దన్నయ్యతో పరదేశీ వచ్చాడు. అంతకుముందే నేతక్కావల్సిన పరికరాలు తెచ్చి పెద్ద హాల్లో అమర్చిపోయారు పనివాళ్ళు.

"అమ్మా దివా, ఇలారా?" అన్నయ్య పిలుపువిన్న దివా గుండెలు వేగంగా కొట్టుకున్నాయి.

"మా చెల్లె చెప్పినట్టు చేసి దాన్ని మెప్పించావా- నీకు నాన్నగారు జీతంకూడా పెంచుతారు. లేదా ఉద్యోగం ఊడటం ఖాయం" అంటూ నవ్వాడు దివా పెద్దన్నయ్య.

దివా సిగ్గుపడిపోయింది. పరదేశీ కళ్ళు పెద్దవిచేసి తననే గమనించటం చూసింది.

దివాకు పరదేశి తను ఊహించుకున్నట్లు కనిపించలేదు. అతని వేషభాషలూ, మీసాలూ, నల్లని భారీ విగ్రహం చూసేప్పటికి దివాకు నవ్వు వచ్చింది. అంతలోనే పరదేశీని గౌరవించాలికాని నవ్వకూడదు అని జ్ఞాపకంవచ్చి గంభీరంగా మారిపోయింది.

దివా వదినలను పిలవటానికి లోపలకు వెళ్ళింది. దివా అన్నగారు పరదేశీని పని ప్రారంభించమని చెప్పి ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడు.

కొండయ్య మదన్‌లాల్ ఇల్లూ, ఆ ఇంటి ఐశ్వర్యం చూచి స్వర్గంలో ప్రవేశించినట్లు దిమ్మెరపోయాడు. దివాను చూసి అప్సరసలుకూడా ఉన్నారనుకున్నాడు.

మార్వాడీ స్త్రీల సౌందర్యాన్ని గురించి విన్నాడు కాని ఎన్నడూ చూడలేదు. విన్నదానికంటే, ఊహించుకున్నదానికంటే కూడా సౌందర్యవతి అయిన దివానుచూసి చకితుడయాడు. రాత్రంతా తడిసి సూర్యోదయపు నీరెండలో విచ్చటానికి సిద్ధంగా ఉన్న ముద్దమందార మొక్కలావుంది అనుకున్నాడు. నిజంగా రాజకుమారిలా ఉంది అను కున్నాడు కొండయ్య మగ్గం దగ్గరకువెళ్ళి కూర్చుంటూ.

ఆమె మళ్ళీ కనుపిస్తే బావుణ్ణు అనిపించింది కొండయ్యకు. ఇంతలో దివా చేత్తో

ముదురు నీలం పట్టుబట్ట పట్టుకొని రావడం కనిపించింది.

లత్తుకతో, బంగారు సట్టే గొలుసులతో పచ్చగా, మృదువుగా, చిన్నవిగా, ముద్దుగా వున్న పాదాలమీద కొండయ్య దృష్టిపడింది. ఆమె ఒక్కొక్క అడుక్కు తన గుండెలు లయ తప్పుతున్నట్లనిపించింది. నడుంమీద ఎడం ప్రక్కగా బంగారు గొలుసు వేలాడుతోంది. బాబోయ్ అంత పెద్ద బంగారు గొలుసే అనుకున్నాడు. చేతులనిండుగా బంగారుగాజులూ, దండకడియాలూ, పాపిటబొట్లు, చెవులకు రత్నాలు పొదిగి మెరుస్తున్న జుమికీలు కొండయ్య కళ్ళు ఆ దివ్యకాంతిని తట్టుకోలేక కిందకు వాలిపోయాయి. ఆమె శరీరచ్ఛాయముందు బంగారు ఛాయ వెలవెలబోతుంది అనుకున్నాడు.

ఆమె దగ్గరకువచ్చి నిల్చుంది. కొండయ్య మంత్రముగ్ధుడిలా ఆమె ముఖంలోకి చూస్తూండిపోయాడు.

దివాకు అతను అలా చూట్టం సిగ్గనిపించింది. పరదేశీ సినిమాలో హీరో ఆమె ముఖంలో అచ్చం ఇలాగే చూశాడనుకుంది. అప్పుడు తనేం చెయ్యాలో తెలియలేదు.

ఇంతలో దివా వదినెలుకూడా చేతుల్లో ఏవేవో బట్టలు పట్టుకొని రావటం గమనించాడు కొండయ్య. అయితే వాళ్ళముఖాలు పూర్తిగా ముసుగులతో కప్పబడి వున్నాయి. వివాహం కానివారు అలా ముసుగు వేసుకోనక్కరలేదు కాబోలు అనుకున్నాడు కొండయ్య.

కొండయ్య మదన్‌లాల్ ఇంట్లో పనిచేయటం మొదలుపెట్టి పదిరోజులు దాటింది. దివా కనిపించటం కొంచెం ఆలస్యం అయితే అతని కళ్ళు ఆమెకోసం వెతికేవి ఆదుర్దాగా. తనలో వచ్చిన మార్పుకు కొండయ్యకు ఆశ్చర్యంగా అనిపించేది.

ఏమిటీ అనుభూతి! ఆ పిల్లంటే తనకెందుకీ అనురాగం! ఈ అనుబంధం ఈనాటిది కాదని ఎందుకనిపిస్తుంది తనకు? తనెక్కడా, ఆమెక్కడా? అయినా ఆమె తనకు కావాలి. ఆమెను చూసిన క్షణంలోనే ఆమె తనకు చాలా సన్నిహితురాలులా ఎందుకు కనిపించింది? తను ఎక్కడ పుట్టాడు? ఎక్కడ పెరిగాడు? ఇంత దూరం రావటం, ఇంత గొప్ప ఇంటిబిడ్డను చూడటం, ఆమె అంటే తనకు అనురాగం ఏర్పడటం... ఏమిటిదంతా?

తను చందమామను అందుకోవటానికి కలలు కంటున్నాడు. తను అలాంటి ఆలోచనలను మనస్సులోకి రానివ్వకూడదు.

దీనికి భిన్నంగా ఉన్నాయి దివా ఆలోచనలు. దివా హృదయంలో పరదేశి క్రమంగా ప్రవేశించాడు. దానికి కారణం కేవలం అతను పరదేశీ కావటం, పరదేశీలను రాజ కుమార్తెలూ ప్రేమిస్తారని తను కథల్లో చదవటం, సినిమాల్లో చూడటం!

పరదేశీతో తను పారిపోతే పృథ్వీరాజుతో పారిపోయిన సంయుక్తలా తన కథనుకూడా అందరూ చెప్పుకుంటారేమో!

అంతలోనే దివాకు దిగులు అనిపించింది. పరదేశి ఇంతవరకు ఒక్కమాట మాట్లాడలేదు. కనీసం తన చెయ్యి అయినా పట్టుకోలేదు. పరదేశి తన ప్రేమను ప్రకటించకపోవటం దివాకు నిరాశా నిస్పృహా కలిగించింది.

వచ్చీరాని హిందీలో కొండయ్య మాట్లాడుతుంటే దివాకు హృదయంలో గిలిగింతలు పెట్టినట్లుండేది. క్రమంగా ఇద్దరిమధ్యా సన్నిహితత్వం పెరిగింది. ఆ ఇంట్లో ఈ విషయాన్ని ఎవరూ ఊహించనుకూడా లేదు. పొంగటానికి సిద్ధంగా వున్న పాలలాంటి ప్రాయంలో

ఉన్న దివా, ఇంకా ఆ ఇంట్లోవారి దృష్టిలో పసిబిడ్డే.

✿ ✿ ✿

ఒకరోజు తెల్లవారుతూనే "కొండయ్య ఒక బంగారు పిచ్చుకను లేవతీసుకొని వచ్చాడు" అని ఊరంతా కోడి అయి కూసింది.

ఆ ఊరూ, ఆ ఇల్లూ, ఆ మనుషులూ, ఆ భాషా చూసిన దివాకు తనను ఎవరో బలవంతంగా ఎత్తైన కొండమీదనుంచి కిందకు తోసినట్లు తోచింది. ముఖ్యంగా కొండయ్యకు పెళ్ళి అయిందనీ, కొడుకుకూడా ఉన్నాడని తెలిసి బావురుమని ఏడ్చింది. ఆ రాత్రంతా ఆమెను కొండయ్య ఓదార్చుతూనే వున్నాడు. తను నిజంగా దివాకు అన్యాయం చేశానని కుంగి కుమిలిపోయాడు. తను చాలా పెద్ద తప్పుపని చేశాడు. తన మతికి మసిపూసినట్లు ప్రవర్తించాడు. కాని ఇప్పుడు చేసిన తప్పును దిద్దుకోలేని పరిస్థితి.

కొండయ్య భార్య చాలా రాద్ధాంతమే చేసింది. కాని కొండయ్య అత్తా మామా వంటినిండా బంగారంతోఉన్న పిల్లను చూసి తమ కష్టాలు ఇక గట్టెక్కాయని సంతోషించారు. కూతురుకు తెలియజెప్పారు.

కాలచక్రంలో పది సంవత్సరాలు ఇట్టే గడిచిపోయాయి. గులాబి పుష్పంలా వచ్చిన దివా ప్లాస్టిక్ పువ్వులా మారిపోయింది. ఆమె వంటిమీది నగలు చాలావరకు హరించుకుపోయాయి. కొండయ్యకు తండ్రి వారసత్వంగా లభించిన పూరిల్లు డాబాగా మారింది. దివా ఆ డాబాలోనే ఉంటుంది. కొండయ్య కొడుకు హైస్కూలు చదువుకు వచ్చాడు. కొడుకంటే కొండయ్యకు ప్రాణం. వాడికోసం ఆస్తి పెంచాలనే తాపత్రయం పట్టుకుంది. వాడే తన వంశోద్ధారకుడు. దివాకు పుట్టిన బిడ్డలు ఎలాగూ తనకు స్వంత భార్య పిల్లలు కాలేరు. ఉంపుడుగత్తె బిడ్డలుగానే ఉండిపోతారు. అందువల్ల దివాకు పిల్లలు కలగకుండా తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలన్నీ తీసుకున్నాడు. దివా నగలు అమ్మి డాబా కట్టించగా మిగిలిన డబ్బు మామ చేతిలో పోశాడు. మామ ఆరేడు మగ్గాలు కొన్నాడు. ఈ పది సంవత్సరాల్లో మామగారి వ్యాపారం బాగా పెరిగింది. కొండయ్య భార్యా కొడుకూ మామ ఇంట్లోనే ఉండిపోయారు.

దివా ఆ గ్రామస్తుల దృష్టిలో లేచివచ్చిన మనిషిగానే మిగిలిపోయింది. గ్రామంలో అలాటివారికి లభించే మర్యాద గురించి వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

దివాకు కొండయ్య ప్రేమ తప్పించి ప్రపంచంలో ఇంకేమీ అక్కరలేదు. క్రమంగా దక్షిణాది కట్టూ బొట్టూకు అలవాటు పడింది. తన మాతృభాషను దాదాపు మరచిపోయిందనే చెప్పాలి.

మరో పది సంవత్సరాలు దివా జీవితంనుంచి తప్పుకున్నాయి. కొండయ్య మామ చనిపోయాడు. మామ కొడుకులిద్దరూ వ్యాపారాన్ని చేజిక్కించుకున్నారు. కొండయ్యకు అందులోనుంచి చిల్లి కానీ దొరకనివ్వటంలేదు.

కొండయ్య కొడుకు బి.ఏ పాసయి, విశాఖపట్నం ఉద్యోగానికి వెళ్ళిపోయాడు. కొండయ్య భార్యకూడా కొడుకు దగ్గరకు వెళ్ళిపోయింది. దివాను వదిలివచ్చేలావుంటే తండ్రిని తనతో తీసుకెళ్ళటానికి ఎలాంటి అభ్యంతరం లేదన్నాడు. కొండయ్య కొడుకు.

కొండయ్య నిట్టూర్చాడు. అప్పటికి దివా వంటిమీద చిన్నమెత్తు బంగారం లేకుండా తినేశారు. రోజులు గడవటం ఎలాగా అని- ఒకరోజు కొండయ్య దిగాలుపడి కూర్చు

న్నాడు.

"ఎందుకలా ఉన్నావు?" అడిగింది దివా బియ్యం ఏరుతూ.

"నీకు చాలా అన్యాయం చేశాను. దివా! నువ్వు నాకోసం చేసిన త్యాగానికి బదులుగా నేను నీకు ద్రోహం చేశాను. నాలో స్వార్థం ప్రవేశించింది. నా బిడ్డ, నా భార్య అనుకున్నాను. నిన్ను ఎప్పుడూ పరాయిదానిలాగానే చూశాను. నా వాళ్ళకోసం నీ ధనాన్ని ఖర్చుచేసిన నీచుణ్ణి. నీ భవిష్యత్తు ఏమవుతుందా అని ఏనాడూ ఆలోచించలేదు. ఒకవేళ నీకంటే ముందే నేను..."

మాట పూర్తికాకుండానే దివా లేచివచ్చి కొండయ్య నోరు మూసింది.

"అలాంటి మాటలు అనకండి. మీ చేతులమీదుగా నేను వెళ్ళిపోవాలి. నాలో మాత్రం స్వార్థంలేదూ? నేను మిమ్మల్ని ప్రేమించాను. మీరు లేనిది నాకు సుఖం లేదు. కాబట్టి నా సుఖంకోసమే మీతో వచ్చాను. ఇందులో నా త్యాగం ఏమీలేదు."

కొండయ్య దివా ముఖంలోకి చూచాడు. మిసమిసలాడే ఆమె పచ్చని శరీరం గోధుమరంగుగా మారింది. ఒకప్పటి రాజకుమారి ముతక నేత చీరలో, పోషణలేక ఎముకలు కనిపిస్తూ అతి సాధారణంగా కనిపించింది. దివాను రెండు చేతులతో లాక్కొని గుండెలకు గాఢంగా హత్తుకొని పసిపిల్లవానిలా బావురుమన్నాడు. దివాకు కూడా ఒక్కసారిగా దుఃఖం పొర్లుకొచ్చింది.

ఒకరోజు కొండయ్య కొడుకూ, తల్లీవచ్చి వాలారు. ఆకస్మాత్తుగా తాతగారి ఇంటిమీద తన అధికారాన్ని ప్రకటించి ఇంటిని అమ్మేశాడు.

కొండయ్యా దివా ఆ రాత్రి సత్రంలో తలదాచుకున్నారు.

రెండోరోజు ఏం చేయటానికి పాలుపోక దిగాలుపడి కూర్చున్న కొండయ్య దగ్గిరకు దివా చిన్న ట్రంకుపెట్టె తెచ్చి ముందు పెట్టింది. కొండయ్య దివాకు కేవలం తనను ఓదార్చటానికే ఆ నవ్వును తెచ్చిపెట్టుకుందని తెలుసు.

దివా పెట్టె తెరిచింది. అందులో దివా కొండయ్యతో పారిపోయి వచ్చినరోజు ధరించిన దుస్తులు లంగా, జాకెట్, జరీ ముద్దలు. ఓణీకి మంచి ముత్యాలు కుట్టి వున్నాయి. జరీపని తెలిసిన కొండయ్యకు ఆ దుస్తుల విలువ తెలుసు. ఆమె అభిప్రాయం అర్థం చేసుకొన్న కొండయ్య కనుకొనల్లో నీరు నిలచింది. పాతిక సంవత్సరాలనాటి దివారూపం కొండయ్య కళ్ళముందుకు వచ్చి నిలచింది.

దివా పాదాలవైపు చూచాడు. మీగడ తరగల్లాటి మెత్తని పాదాల స్థానంలో బూడిదరంగుగా సన్నని నరాలు తేలి కనిపించాయి. పూర్వం లత్తుక ఉండే స్థానం పగిలి ఆ పగుళ్ళు మట్టితో నిండి కనిపించాయి. చటుక్కున దివా చెయ్యి పుచ్చుకున్నాడు. పువ్వుంకంటే మృదువుగా వుండే ఆ చేతులు గరుగ్గా తగిలాయి. ముఖంలోకి చూశాడు. కలలతో నిండి కాంతులీనుతుండే ఆమె కళ్ళు కాంతి హీనంగా గాజుకళ్ళలా కనిపించాయి.

"భగవాన్!" అంటూ రెండు చేతులతో ముఖం కప్పుకున్నాడు.

దివా తండ్రి దగ్గిరవుండి ఆమె వివాహంకోసం ప్రత్యేకంగా తయారు చేయించిన దుస్తులు అవి. అమ్మక తప్పలేదు.

రెండువేల రూపాయలు వచ్చాయి. తాండవ నదికి పది గజాల దూరంలో ఎవరికీ చెందని స్థలంలో ఒక గుడిసె వేసుకున్నాడు. కూర్చొని తింటే కొండలుకూడా కరిగిపోతాయి.

డబ్బు అయిపోయింది. రోజు కూలీచేసి రోజులు దొర్లిస్తున్నాడు కొండయ్య.

ఆరు మాసాలకిందట ఒకరోజు ప్రొద్దుట యధాప్రకారం కొండయ్య నిద్రలేవలేదు. దివా వైద్యుని దగ్గరకు పరుగెత్తింది. వైద్యుడువచ్చి చూసి పక్షవాతం అన్నాడు. నోరూ, చేతులూ పడిపోయాయని చెప్పాడు.

అది విన్నప్పుడు దివా కాళ్ళకింద భూమి కంపించలేదు. కళ్ళముందు ప్రపంచం గిర్రున తిరగలేదు. ఆమెలోని సున్నితభావాలు ఏనాడో చచ్చిపోయాయి.

తాండవ నది వంతెనకు అటువైపున ఉన్న తునిలోని ఒక హోటలులో పప్పు రుబ్బే పనికి కుదిరింది దివా. వాళ్ళే ఆమెకింత తిండి పెట్టేవారు. భర్తను పసిపిల్లవాణ్ణి తల్లి కాపాడినట్లు చూసుకునేది.

✿ ✿ ✿

తొలికోడి కూసింది. దివాకు ఆకస్మాత్తుగా మెలుకువ వచ్చింది. భర్త గుండెలమీద తను నిద్రపోయి ఆయనకు ఎంత బాధ కలిగించిందో అనుకుంటూ లేచింది. కొండయ్య ముఖంలోకి చూసింది. కళ్ళు తెరచుకొనే ఉన్నాయి. దివాకు అంతా అర్థం అయింది. ఆమె ఏడవలేదు. గావుకేక పెట్టలేదు. శిలాప్రతిమలా ఆ మంచం పట్టెమీద అలాగే కూర్చుండిపోయింది.

కొండయ్య చావువార్త విని మామ కొడుకులు వచ్చారు. సాయంత్రానికి కొడుకూ, భార్యా వచ్చారు.

దివాను పలకరించిన వాళ్ళు లేరు. దూరంగా గుడిసె బయట కూర్చుంది ఆలోచిస్తూ. చనిపోయిన అతని శరీరంమీద తనకు ఎలాంటి అధికారమూ లేదు. అతని వాళ్ళంతా తమ అధికారాన్ని ప్రకటించుకుంటున్నారు.

కర్మకాండంతా యధావిధి జరిగింది. దివా చివరకు ఒక వుంపుడుగత్తెగా, తిని పారేసిన విస్తరాకులా మిగిలిపోయింది.

✿ ✿ ✿

తాండవనది వంతెనమీదగా లారీలూ, కార్లూ, బళ్లూ దుమ్ము రేపుకుంటూ వస్తూ పోతూ వుంటాయి. వంతెన పక్కగా, పాయకరావుపేటలో, గోనెపట్టామీద కూర్చుని వుంటుంది ఓ ముసల్ది. అప్పుడప్పుడు కొన్ని చిల్లర డబ్బులు వచ్చి ఆమె ముందు గోనె పట్టామీద పడుతూంటాయి. ఆమెను చూస్తుంటే మహాకవి శ్రీ శ్రీ కవిత్వం–

"దారి పక్కన చెట్టుక్రింద
ఆరిన కుంపటి విధాన.
కూర్చున్నది ముసల్దొకతె
....
కాంతిలేని గాజుకళ్లు
తనకన్నా శవం నయం" గుర్తొస్తుంది.

ఆ వికృత రూపాన్ని చూసి ఆమె ఒకనాటి మహాసౌందర్యవతి అని ఎవరూ అనుకోరు. తెలిసిన ఆ ఊరివాళ్ళు పట్టించుకోరు, పలకరించరు.

(1962 ప్రజాప్రభ)